

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT**

Priština, dana 19. juna 2023. godine
Br. ref.: AGJ 2216/23

PRESUDA

u

slučaju br. KI212/21

Podnosilac

Behar Emini

**Ocena ustavnosti rešenja Vrhovnog suda Kosova
Rev. br. 382/2021 od 22. septembra 2021. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija,
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Behar Emini, sa prebivalištem u Gnjilanu, koga zastupa Abdylaziz Sadiku, advokat iz Gnjilana (u daljem tekstu: podnosilac zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava rešenje [Rev. br. 382/2021] od 22. septembra 2021. godine Vrhovnog suda Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud).

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporenog rešenja, kojim su podnosiocu zahteva navodno povredena prava zagarantovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] u vezi sa članom 6. [Pravo na pravično suđenje] Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP) i članom 46. [Zaštita imovine] Ustava.

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavovima 1. i 7. člana 113. Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32. [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

5. Dana 24. novembra 2021. godine, podnosilac je podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
6. Dana 3. decembra 2021. godine, predsednica Suda je odlukom KSH. KI. 212/21, imenovala sudiju Bajrama Ljatifija za sudiju izvestioca. Istog dana, predsednica Suda je imenovala Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Selvete Gërxhaliu-Krasniqi (predsedavajuća), Radomir Laban i Remzije Istrefi-Peci.
7. Dana 2. decembra 2021. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva i poslao kopiju zahteva Vrhovnom sudu.
8. Dana 11. januara 2022. godine, Sud je pravnom zastupniku podnosioca poslao zahtev za dopunu zahteva, odnosno tražio je od istog da dostavi Sudu zvanični formular zahteva i kompletnu kopiju osporenog rešenja Vrhovnog suda i rešenja [N. 119/15] od 24. februara 2017. godine Osnovnog suda u Gnjilanu.
9. Dana 18. januara 2022. godine, pravni zastupnik podnosioca zahteva je dostavio dokumente koje je tražio Sud.
10. Dana 7. aprila 2022. godine, Sud je poslao kopiju zahteva opštini Gnjilane. Istog dana, Sud je tražio od Osnovnog suda u Gnjilanu (u daljem tekstu: Osnovni sud) da dostavi kompletan spis predmeta u ovom slučaju.
11. Dana 20. aprila 2022. godine, Osnovni sud je dostavio Sudu kompletan spis predmeta u slučaju.
12. Dana 18. oktobra 2022. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i većinom glasova iznelo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva. Istog dana, Sud je u punom sastavu odlučio da dalje razmatranje zahteva uz dodatne dopune odloži za jednu od narednih sednica.
13. Dana 1. decembra 2022. godine, Sud je vratio spis predmeta Osnovnom sudu.

14. Dana 8. decembra 2022. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i većinom glasova iznelo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva. Istog dana, Sud je u punom sastavu odlučio da proglasi zahtev prihvatljivim, ali da dalje razmatranje zahteva uz dodatne dopune odloži za jednu od narednih sednica.
15. Dana 16. decembra 2022. godine, sudija Enver Peci je položio zakletvu pred Predsednicom Republike Kosovo i tom prilikom je otpočeo njegov mandat u Sudu.
16. Dana 23. februara 2023. godine, Sud je u punom sastavu odlučio da dalje razmatranje zahteva sa dodatnim dopunama odloži za narednu sednicu.
17. Dana 30. marta 2023. godine, podnosilac zahteva je tražio informaciju o tome u kojoj se fazi postupka njegov zahtev razmatra u Sudu.
18. Dana 22. maja 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno je iznelo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva. Istog dana, Sud je odlučio da: (i) jednoglasno proglasi zahtev prihvatljivim; (ii) da utvrdi, većinom glasova, da rešenje [Rev. br. 382/2021] od 22. septembra 2021. godine Vrhovnog suda Kosova, nije u saglasnosti sa stavom 2. člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa stavom 1. člana 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima; (iii) da utvrdi, većinom glasova, da rešenje [Rev. br. 382/2021] od 22. septembra 2021. godine Vrhovnog suda Kosova nije u saglasnosti sa stavom 3. člana 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1. (Zaštita imovine) Protokola br. 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima; (iv) da proglasi jednoglasno, nevažećim rešenje [Rev. Br. 382/2021] od 22. septembra 2021. godine Vrhovnog suda Kosova; (v) da utvrdi većinom glasova, da je rešenje [Ac. br. 4784/17] od 24. maja 2021. godine Apelacionog suda, konačno i obavezujuće; i (vi) da utvrdi da presuda stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu, u skladu sa stavom 5. člana 20. Zakona.

Pregled činjenica

19. Iz spisa predmeta proizilazi da je Skupština opštine Gnjilane, odnosno Direkcija za urbanizam, opštinske stambene i građevinske poslove i imovinsko-pravna pitanja (u daljem tekstu: Skupština opštine Gnjilane), dana 29. juna 1995. godine, donela odluku [01-465-3/64] o eksproprijaciji sa pravom na naknadu za nepokretnost u površini od 1648 m² za potrebe izgradnje obilaznog puta u opštini Gnjilane.
20. U vreme sprovođenja postupka eksproprijacije, jedan deo ove nepokretnosti, odnosno 328 m² (u daljem tekstu: nepokretnost) od 1648 m² bio je u posedu pravnog pretka podnosioca zahteva S.E., koji je ovu nepokretnost 1962. godine kupio od K.J.
21. Dana 29. decembra 2008. godine, podnosilac zahteva je u okviru vanparničnog postupka podneo Osnovnom sudu u Gnjilanu (u daljem tekstu: Osnovni sud) zahtev za naknadu nepokretnosti u površini od 328 m² ekspropisane od strane opštine Gnjilane (u svojstvu protivpredlagača u ovom postupku).
22. Dana 22. maja 2012. godine, Osnovni sud je rešenjem [N. br. 109/08], odlučio da obustavi vanparnični postupak kako bi se u parničnom postupku utvrdilo pitanje svojine podnosioca zahteva na gore navedenoj nepokretnosti.
23. Dana 25. februara 2013. godine, Osnovni sud je u parničnom postupku presudom [C. br. 11/2009] utvrdio pravo svojine na ime podnosioca zahteva, kao pravnog potomka S.E. Iz spisa predmeta proizilazi da se u ovom parničnom postupku podnosilac zahteva odrekao zahteva za naknadu ekspropisane imovine.

Prvi vanparnični postupak

24. Dana 11. marta 2014. godine, Osnovni sud je u vanparničnom postupku rešenjem [N. br. 109/2008] odredio naknadu od opštine Gnjilane za već ekspropriisanu nepokretnost na ime podnosioca zahteva u iznosu od 29.520,00 evra.
25. Sud je na početku utvrdio: „*Između parničnih stranaka nije sporna činjenica da je 1994-95 godine, od strane bivše opštine Gnjilane-Odeljenje za urbanizam, komunalno-stambene, građevinske i imovinsko-pravne poslove izvršena eksproprijacija uz punu naknadu dela katastarske parcele P-70403013-00214-1, u površini od 328m², za potrebe Republičkog fonda za magistralne puteve, Centar Jug, radi izgradnje obilaznog puta u gradu Gnjilane, koja zemljišna površina se nalazi na mestu zvanom "Poredin" po kulturi poljoprivredno zemljište u površini od 328 m², evidentirane kod DGKI u Gnjilanu, po Uverenju o imovinskim pravima UL-70403013-00517, pošto takvu činjenicu potvrđuje rešenje br. 01-465-3/64 od 29.06.1995. godine.*

Nije sporna činjenica da ekspropriisana nepokretnost nikada nije nadoknađena od strane bivše opštine Gnjilane”.

26. Osnovni sud je svojim rešenjem istakao: „*[...] Opština Gnjilane, sada protivpredlagač, ima pravni subjektivitet i pasivan legitimitet da bude strana u postupku, budući da je naslednik bivše opštine Gnjilane sa svim pravima na javnoj svojini, kao što je slučaj sa Kružnim putem grada Gnjilana, i nelogično je smatrati da protivpredlagač nije naslednik bivše opštine Gnjilane, kada ona sada upravlja svom imovinom i sredstvima svog pretka”.*
27. Pored toga, Osnovni sud je ocenio: „*Sud takođe smatra da nije nastupila zastarelost za zahteve predlagača, zato što je zastarelost zakonom određeno vreme za ostvarivanje prava u zahtevima u određeno vreme i do danas nije doneta administrativna ili sudska odluka kojom bi se utvrdila visina ekspropriisanog zemljišta zbog koje bi predlagač izgubio ovo pravo zbog neostvarenih novčanih zahteva u zakonskom roku“.*
28. Što se tiče odricanja od zahteva za naknadu za eksproprijaciju, Osnovni sud je ocenio: „*Činjenica da se [podnosilac zahteva] odrekao tužbenog zahteva za naknadu u parničnom postupku, proizilazi od toga da je [podnosilac zahteva], pre pokretanja tužbe u sudu, odnosno 2009. godine, istom sudu ranije, odnosno 2008. godine, podneo predlog za naknadu nepokretnosti. Stoga, u konkretnom slučaju sud smatra da se ne radi o presuđenom slučaju, jer se, kao što je napred navedeno, o naknadi za ekspropriisanu nepokretnost odlučuje prema pravilima vanparničnog postupka, a te odredbe su imperativ i ne mogu se menjati voljom strana“.*
29. Shodno tome, Osnovni sud je na osnovu članova 1, 3, 28, 40. i 52. Zakona o eksproprijaciji [KK. br. 011-3/1-78 SAP Kosova] u vezi sa članovima 2a, 8, 13. i 24. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji [KK. br. 465-2/86] usvojio predlog podnosioca zahteva i shodno tome obavezao opštinu Gnjilane da podnosiocu zahteva isplati iznos od 29.520,00 evra sa kamatom od 4,5% godišnje, počev od dana podnošenja predloga (29. decembra 2008. godine) do konačne isplate. Osnovni sud je ovaj iznos zasnovao na veštačenju od 18. februara 2014. godine veštaka poljoprivredne struke kojeg je ovaj sud imenovao, na osnovu činjenice da je u vreme eksproprijacije predmetna nepokretnost bila poljoprivredno zemljište.
30. Neutvrđenog datuma, protiv rešenja [N. br. 109/08] od 11. marta 2014. godine Osnovnog suda, opština Gnjilane je uložila žalbu Apelacionom sudu zbog bitnih povreda odredaba parničnog i vanparničnog postupka, respektivno, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava.

31. Opština Gnjilane je u svojoj žalbi, između ostalog, naglasila: (i) da ova opština nije nosilac projekta eksproprijacije iz 1995. godine, te stoga nema pasivni legitimitet da bude stranka u ovom postupku; (ii) da u ovom postupku postoji zastarelost zahteva; i (iii) da se podnosilac zahteva u parničnom postupku odrekao prava na naknadu za ekspropriisanu nepokretnost.
32. Dana 5. januara 2015. godine, Apelacioni sud je rešenjem [Ac. br. 1715/2014] odbio žalbu opštine Gnjilane i potvrdio rešenje Osnovnog suda.
33. Apelacioni sud je, između ostalog, ocenio da ne stoji navod opštine Gnjilane o nedostatku pasivnog legitimiteta ove opštine. S tim u vezi, Apelacioni sud je potvrdio stav Osnovnog suda i dodao: „*Pošto je opština Gnjilane pravni naslednik bivše opštine iz 1995. godine i nasledila je svu njenu javnu imovinu i sredstva, onda je nesumnjiva i obaveza ove opštine dase nasledeni dugovi nastali na Kosovu moraju nadoknaditi, jer kružni put izgrađen od izvršene eksproprijacije koriste građani opštine Gnjilane i nema logike da se ova nadoknada uskrati [podnosiocu zahteva]. Neodrživ je i drugi žalbeni navod da opština Gnjilane nije pravni naslednik opština bivše Jugoslavije. To je činjenica, ali naslednik opština koje su postojale i postoje na teritoriji bivše SAP Kosova, a sada Republike Kosovo*”.
34. Što se tiče navoda opštine Gnjilane o zastarelosti zahteva, Apelacioni sud je potvrdio stav Osnovnog suda.
35. Dana 19. februara 2015. godine, protiv rešenja Osnovnog i Apelacionog suda, opština Gnjilane je podnela reviziju Vrhovnom sudu zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava. U svojoj reviziji, opština Gnjilane je, između ostalog: (i) navela da se podnosilac zahteva u parničnom postupku odrekao prava na naknadu za ekspropriisanu nepokretnost; (ii) osporila veštačenje i izveštaj o veštačenju kojima je Osnovni sud poklonio veru i na osnovu kojih je odredio i iznos naknade; (iii) navela da ova opština nije nosilac projekta eksproprijacije iz 1995. godine, te stoga nema pasivni legitimitet da bude stranka u ovom postupku; (iv) pojasnila je da je tražila od Vlade da nadoknadi eksproprijaciju imovine za izgradnju ovog puta pošto je to regionalni put koji povezuje put sa opštinama Vitina, Kamenica, Priština, Uroševac i Bujanovac; i (v) pozivajući se na odredbe važećeg Zakona o obligacionim odnosima navela da u ovom postupku postoji zastarelost.
36. Dana 20. aprila 2015. godine, Vrhovni sud je rešenjem [Rev. br. 73/2015], usvojio reviziju opštine Gnjilane kao osnovanu i ukinuo rešenje [N. br. 109/08] od 11. marta 2014. godine Osnovnog suda i rešenje [Ac. br. 1715/2014] od 5. januara 2015. godine Apelacionog suda i predmet vratio Osnovnom sudu na ponovno odlučivanje.
37. Vrhovni sud je utvrdio da pitanje određivanja iznosa naknade nije izvršeno u skladu sa stavom 2. člana 13. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji [Službeni list SAPK br. 46/1986]. S tim u vezi, Vrhovni sud je tražio od Osnovnog suda da: *“[...] prilikom presuđivanja ove pravne stvari, [...] izvede dokaze sa istim veštacima i da sa finansijskim veštakom utvrdi tržišnu cenu ekspropriisanog zemljišta u skladu sa članom 13, stav 2 Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji ili članom 14 koji se primenjuje prema Uredbi UNMIK-a br. 1999/24 i da zatim utvrdi stvarnu naknadu za ekspropriisano zemljište predlagača. Prvostepeni sud mora da utvrdi ko je poslednji korisnik ekspropriisane parcele i na osnovu toga će utvrditi pasivni legitimitet strane u postupku”*.

Izvršni postupak

38. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je pokrenuo postupak za izvršenje rešenja [N. br. 109/08] od 11. marta 2014. godine Osnovnog suda.
39. Dana 19. marta 2015. godine, privatni izvršitelj je nalogom P. br. 168/2015, dozvolio izvršenje rešenja [N. br. 109/08] od 11. marta 2014. godine Osnovnog suda. Protiv ovog naloga, opština Gnjilane je podnela prigovor Osnovnom sudu.
40. Dana 1. aprila 2015. godine, Osnovni sud je rešenjem [CPK. br. 34/2015] odbio prigovor opštine Gnjilane. Protiv ovog rešenja, opština Gnjilane je uložila žalbu Apelacionom sudu.
41. Dana 7. juna 2017. godine, Apelacioni sud je rešenjem [AC. br. 1230/16] odbio žalbu opštine Gnjilane i potvrdio rešenje [CPK. br. 34/2015] od 19. aprila 2015. godine Osnovnog suda. Neutvrđenog datuma, opština Gnjilane je preko državnog tužioca podnela predlog za zahtev za zaštitu zakonitosti protiv rešenja Apelacionog suda, navodeći da je poslednje navedeni ostavio na snazi rešenje Osnovnog suda o izvršenju rešenja [N. br. 109/2008] Osnovnog suda od 11. marta 2014. godine, koje rešenje je ukinuto rešenjem Vrhovnog suda i tada je predmet bio u postupku ponovnog odlučivanja pred Apelacionim sudom.
42. Dana 6. septembra 2017. godine, državni tužilac je Vrhovnom sudu podneo zahtev [KMLC. br. 86/2017] protiv rešenja [Ac. br. 1230/2016] od 7. juna 2017. godine.
43. Dana 26. oktobra 2017. godine, Vrhovni sud je rešenjem [CML. br. 11/2017] usvojio, kao osnovan, zahtev državnog tužioca i ukinuo rešenje [Ac. br. 1230/2016] od 7. juna 2017. godine Apelacionog suda i predmet vratio istom sudu na ponovno odlučivanje.
44. Iz kompletnog spisa predmeta ne proizilazi da je u međuvremenu doneta odluka redovnih sudova u izvršnom postupku.

Postupak ponovnog odlučivanja u vanparničnom postupku

45. Dana 24. februara 2017. godine, Osnovni sud je u postupku ponovnog suđenja, rešenjem [Cn. br. 119/2015], delimično usvojio predlog podnosioca zahteva za naknadu ekspropisane nepokretnosti i shodno tome odredio vrednost naknade u iznosu „[...] od 39.360,00 evra, minus 10% od ukupnog iznosa sa kamatom koju plaćaju banke Kosova, počev od [29. decembra 2008. godine] do konačne isplate”.
46. Neutvrđenog datuma, protiv rešenja Osnovanog suda od 24. februara 2017. godine, opština Gnjilane je uložila žalbu Apelacionom sudu.
47. Dana 24. maja 2021. godine, Apelacioni sud je rešenjem [Ac. br. 4784/17] potvrdio gore navedeno rešenje Osnovnog suda.
48. Apelacioni sud je ocenio da je rešenje Osnovnog suda koje je doneto nakon izvođenja dokaza u postupku, pravilno i zasnovano na zakonu, te da je poslednje navedeni takođe dao i konkretno obrazloženje o odlučnim činjenicama. Apelacioni sud je zatim utvrdio da rešenje Osnovnog suda nije zahvaćeno bitnim povredama odredaba parničnog postupka i da je pravilno primenjeno materijalno pravo.
49. Apelacioni sud je u suštini utvrdio da opština Gnjilane ima pasivan legitimitet da bude stranka u ovom postupku, „[...] pošto je naslednik bivše opštine Gnjilane sa svim pravima u javnoj svojini kao što je slučaj sa Kružnim putem grada Gnjilana”.

50. Zatim, što se tiče navoda opštine Gnjilane da je zahtev podnosioca zastareo, Apelacioni sud je ocenio da je „[podnosilac zahteva] dokazao da nikada nije dobio naknadu za nepokretnost uključenu u procesu eksproprijacije i pošto su prava koja proističu iz prava svojine apsolutna prava, ista ne zastarevaju”.
51. Dana 28. juna 2021. godine, protiv gore navedenih rešenja Osnovnog i Apelacionog suda, opština Gnjilane je podnela reviziju Vrhovnom sudu zbog bitnih povreda parničnih odredbi i pogrešne primene materijalnog prava.
52. Opština Gnjilane je u svojoj reviziji, između ostalog, navela: (i) da je rešenjem Osnovnog suda, podnosiocu zahteva priznato pravo na naknadu za katastarsku parcelu br. 214/23 u površini od 328 m², dok iz odluke o eksproprijaciji proizilazi da je izvršena eksproprijacija parcele br. 214/3 u površini od 0,16,48 ha; (ii) da podnosiocu zahteva nedostaje pravni legitimitet iz razloga što je u vreme eksproprijacije imovina bila uknjižena na ime K.U.J., odnosno, nije bio pravni ni stvarni vlasnik ekspropriisane parcele; (iii) osporila je veštačenje i izveštaj o veštačenju kojima je Osnovni sud poklonio veru i na osnovu kojih je odredio i iznos naknade; (iv) navela je da ova opština nije nosilac projekta eksproprijacije iz 1995. godine, te da stoga nema pasivni legitimitet da bude stranka u ovom postupku; (v) pojasnila je da je tražila od Vlade da nadoknadi eksproprijaciju imovine za izgradnju ovog puta pošto je to regionalni put koji povezuje put sa opštinama Vitina, Kamenica, Priština, Uroševac i Bujanovac; i (v) pozivajući se na odredbe Zakona o obligacionim odnosima, navela je da u ovom postupku postoji zastarelost zahteva. Opština Gnjilane je svojoj reviziji priložila i rešenje Vrhovnog suda u vezi sa jednim predmetom eksproprijacije, odnosno rešenje [Rev. br. 630/20] od 17. marta 2021. godine, kojim je odbio zahtev predlagača za naknadu ekspropriisanu imovine zbog zastarelosti. Na kraju, opština Gnjilane je navela da su sudovi, usled pogrešne ocene činjeničnog stanja, pogrešno primenili i materijalno pravo.
53. Dana 12. jula 2021. godine, podnosilac zahteva je podneo odgovor na reviziju opštine Gnjilane, kojim je odgovorio na sve navode iznete u reviziji. Što se tiče navoda o zastarelosti zahteva, podnosilac zahteva je u odgovoru na reviziju istakao: „[...] protivpredlagač [opština Gnjilane] ne pravi razliku između činjenice da zastarelost važi za obaveze, dok ne važi za pravo svojine, jer nikada do sada, odnosno ni prethodnim ni sadašnjim zakonima, one ne zastareva, iako je pravo svojine apsolutno pravo. Čak je i Zakon o eksproprijaciji br. 21/1978 i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji br. 46/86 SAPK-a poseban zakon i ne propisuje odredbe za zastarelost prava svojine i njegovu naknadu”. Svom odgovoru na reviziju, podnosilac zahteva je priložio kopiju rešenja [Rev. br. 266/2016] od 18. oktobra 2016. godine Vrhovnog suda u vezi sa ekspropriisanom katastarskom parcelom 214/1 [imovina S.E.], kojim je naglašeno: „Dok prigovore revizije zbog nepostojanja pasivne legitimacije protivpredlagača i zbog zastarelosti zahteva za naknadu revizijski sud odbija, kao neosnovane, i iz istih razloga i razloga koje su dala dva nižestepena suda koji su prihvatljivi i za revizijski sud, onda nije potrebno da se oni i ovde ponavljaju”.
54. Dana 22. septembra 2021. godine, Vrhovni sud je rešenjem [Rev. br. 382/2021], (i) usvojio reviziju opštine Gnjilane, (ii) preinačio rešenje Osnovnog suda i rešenje Apelacionog suda, i (iii) odbio predlog podnosioca zahteva za naknadu ekspropriisane nepokretnosti.
55. Na osnovu rešenja Vrhovnog suda, poslednje navedeni je svoju odluku o ukidanju dva rešenja Osnovnog i Apelacionog suda zasnovao na činjenici da je zahtev podnosioca kojim potražuje naknadu za ekspropriisanu nepokretnost zastareo. Vrhovni sud je ovaj zaključak potkrepio primenom odredaba Zakona o obligacionim odnosima [Službeni list SFRJ, br. 29/78, 39/85 i 57/89].

56. Vrhovni sud je obrazložio: *“Pravična naknada za nepokretnost koja prelazi u društvenu svojinu, na osnovu Zakona o eksproprijaciji koji je bio na snazi u vreme eksproprijacije predmetne nepokretnosti, mora se utvrditi ili sporazumom između parničara ili prema službenoj dužnosti bivšeg Opštinskog suda u Gnjilanu. U članu 52 stav 1 Zakona o eksproprijaciji (Službeni list SAPK-a br. 21 od 28. aprila 1978. godine izmenjen Zakonom o izmjenama i dopunama ovog zakona objavljenog u Službenom listu SAPK-a br. 46/22 novembra 1986. godine) bilo je propisano da sve dok se sporazum o naknadi ne postigne u roku od 3 meseca od dana pravosnažnosti rešenja o eksproprijaciji, nadležni organ za imovinsko-pravne poslove protivpredlagača - ovde opštine Gnjilane, bio je obavezan da prema službenoj dužnosti odluku o eksproprijaciji sa svim spisima predmeta dostavi nadležnom sudu radi utvrđivanja naknade za eksproprijaciju. Stavom 3 ovog člana je propisano da ako opštinski organ uprave nadležan za imovinsko-pravne poslove ne postupi po odredbi iz stava 1. ovog člana, vlasnik i prethodni korisnik direktne eksproprijacije mogu se obratiti sudu za utvrđivanje naknade, što znači da prethodni vlasnik ne može da snosi nikakve posledice zbog eventualnog propusta državnog organa, tako da strana ima mogućnost da se obrati sudu radi utvrđivanja naknade od dana pravosnažnosti rešenja o eksproprijaciji”.*
57. Vrhovni sud je dalje obrazložio: *„Međutim, sve dok strana ima zakonski rok da se obrati sudu radi utvrđivanja naknade od dana pravosnažnosti rešenja o eksproprijaciji, ona obavezno mora da se pozove na odredbe ZOO-a [Zakona o obligacionim odnosima], pošto ovaj rok nije propisan u odredbama Zakona o eksproprijaciji i pošto sada između strana imamo pravno obavezujući odnos koji se može regulisati odredbama ZOO-a, odnosno u ovom slučaju imamo zastarelost zahteva što je institut obligacionog prava“.*
58. Vrhovni sud, primenjujući ovaj stav u okolnostima podnosioca zahteva, smatra: *„[Podnosilac] je podneo zahtev za utvrđivanje ove naknade 29.12.2008. godine, dok je, kao što je gore navedeno, predmetna parcela eksproporisana 1995. godine, odnosno 13 godina nakon eksproprijacije ove parcele. U članu 371. Zakona o obligacionim odnosima, koji je bio na snazi do stupanja na snagu Zakona o obligacionim odnosima Republike Kosovo 2012. godine, propisano je da potraživanja zastarevaju za 10 godina, osim ako zakonom nije propisan neki drugi rok zastarelosti. To znači da je ovom odredbom predviđen opšti rok zastarelosti potraživanja. U konkretnom slučaju, pravo na podnošenje zahteva za naknadu u roku je ograničeno zastarelošću takvog zahteva, pa se bivši vlasnik eksproporisane nepokretnosti ne može zaštititi od posledica takvog propusta da u tako dugom periodu, kao što je u konkretnom slučaju rok od 13 godina, ne traži utvrđivanje pravične naknade, dok mu je zakon dao mogućnost da se sam obrati sudu nakon tromesečnog perioda tokom kojeg organ za eksproprijaciju nije dostavio spise predmeta sudu radi određivanja naknade za eksproprijaciju. U ovom slučaju se radi o gubitku prava na obavezno traženje naknade kada istekne rok zastarelosti da se traži od protivpredlagača ispunjenje svojih obaveza u pogledu naknade eksproporisane nepokretnosti“.*

Navodi podnosioca zahteva

59. Podnosilac zahteva navodi da su mu osporenim rešenjem Vrhovnog suda povređena prava zagarantovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a i članom 46. [Zaštita imovine] Ustava.
60. Podnosilac zahteva, pozivajući se na hronologiju postupaka vođeni pred redovnim sudovima, ističe da u rešenju [N. br. 109/2009] Osnovnog suda od 11. marta 2014. godine, rešenju [Ac. br. 1715/2014] Apelacionog suda od 5. januara 2015. godine i rešenju

[Rev. br. 73/2015] Vrhovnog suda od 20. aprila 2015. godine, nije utvrđeno da postoji zastarelost zahteva.

61. Što se tiče osporenog rešenja Vrhovnog suda, podnosilac zahteva navodi da u drugom slučaju analognom njegovom slučaju, odnosno u vezi sa slučajem eksproprijacije nepokretnosti S.E., nepokretnosti koja se nalazi pored nepokretnosti podnosioca zahteva, Vrhovni sud rešenjem [Rev. br. 266/2016] od 18. oktobra 2016. godine nije utvrdio da je zahtev zastareo.
62. Podnosilac zahteva je, nakon podnošenja zahteva Sudu, 18. januara 2022. godine, podneo popunjeni formular zahteva koji je tražio Sud. U svom popunjenom zahtevu, podnosilac je svoj navod u vezi sa članom 31. Ustava dopunio sa sledećim obrazloženjem:
63. Prvo, podnosilac zahteva ističe: „*[Vrhovni sud] nije sproveo pravično suđenje u skladu sa odredbama člana 31. Ustava Republike Kosovo rešenjem Rev. 266/2016 od 18.10.2016. godine, stoga smatram potrebnim da istaknem da u oba slučaja Vrhovni sud Kosova nije mogao odlučivati o reviziji protivpredlagača, jer je Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji, Službeni list br. 46/86 od 02.11.1986. godine, članom 2b stav 4, koji se dodaje članu 1. Zakona o eksproprijaciji, izričito propisuje: „Protiv pravosnažnog rešenja o određivanju naknade nije dozvoljena revizija“.*
64. Drugo, podnosilac zahteva, takođe, ističe: „*Razlog za nedozvoljavanje revizije kao vanrednog sredstva, potkrepljuju i odredbe člana 2b stav 3 Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji, u kojem se navodi da je postupak određivanja naknade za eksproprijisanu imovinu hitan*”.
65. Podnosilac zahteva dalje naglašava da Vrhovni sud „*[...] ne razmatra odredbe člana 1. Zakona o eksproprijaciji, već razmatra odredbe člana 211. ZPP-a*“.
66. U smislu njegovog navoda da revizija u Vrhovnom sudu nije bila dozvoljena, podnosilac zahteva dodaje: „*U odgovoru na reviziju, koji je podneo protivpredlagač, u konkretnom slučaju, uopšte se nisam pozvao na gore pomenute zakonske odredbe koje zabranjuju ostvarivanje prava na reviziju, uzimajući u obzir praksu [Vrhovnog suda] za takve slučajeve, međutim, to ni na koji način ne opravdava i ne legitimise rešenje Rev. br. 382/2021 od 22.09.2021. godine koje je doneo [Vrhovni sud] kada je usvojio reviziju protivpredlagača i uskratio pravo svojine predlagaču na eksproprijisanu imovinu*“.
67. Što se tiče njegovog navoda o povredi člana 46. Ustava, podnosilac zahteva ističe: „*[...] pravo [...] na imovinu je povređeno rešenjem Vrhovnog suda [...] kada je podnosiocu zahteva uskraćeno pravo na uživanje svoje imovine, odnosno naknadu sa dogovarajućom imovinom ili novčanom naknadom*”.
68. Podnosilac zahteva traži od Suda da rešenje [Rev. br. 382/2021] od 22. septembra 2021. godine Vrhovnog suda proglasi neustavnim i “*da ostavi na snazi rešenje Apelacionog suda [Ac. br. 4784] od 24.05.2021. godine i rešenje [Osnovnog suda] Cn. br. 119/2015 od 24.02.2017. godine o naknadi eksproprijisane nepokretnosti*”.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

USTAV REPUBLIKE KOSOVO

Član 31
[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.
2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.
3. Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloletnika, ili zaštiti privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.
4. Svako ko je optužen za krivično delo ima pravo da ispituje prisutne svedoke i da zahteva obavezno pojavljivanje svedoka, veštaka i ostalih lica, koja mogu razjasniti činjenice.
5. Svako ko je optužen za krivično delo će se smatrati nevinim, sve dok se ne dokaže njegova/njena krivica, u saglasnosti sa zakonom.
6. Besplatna pravna pomoć će se omogućiti svim licima koja za to nemaju dovoljno sredstava, ako je takva pomoć neophodna za obezbeđivanje efikasnog pristupa pravdi.
7. Sudski postupci koji se odnose na maloletnike se regulišu zakonom, poštujući posebne uredbe i procedure za maloletnike.

Član 46
[Zaštita imovine]

1. Garantuje se pravo na imovinu.
2. Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.
3. Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se ekspropriše.
4. O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.

[...]

EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

Član 6
(Pravo na pravično suđenje)

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloletnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao naneti štetu interesima pravde.

[...]

**Član 1. Protokola br. 1 EKLJP-a
(Zaštita imovine)**

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

**ZAKON Br. 03/ L-007 O VANPARNIČNOM POSTUPKU
[Proglašen u Službenom listu 12. januara 2009. godine]**

**Član 27
Pobijanje rešenja revizijom**

27.1 U vanparničnom postupku u kome se odlučuje o statusnim stanarskim pitanjima i u vezi sa nadoknadom eksproprijisane nepokretnosti, može da se koristi revizija protiv drugostepenog rešenja koje je postalo pravosnažno.

27.2 U pravnim stvarima navedenim u stavu 1 ovog člana dozvoljena je revizija pod uslovima određenih Zakonom o parničnom postupku, ako zakonom nije predviđeno drugačije.

**ZAKON Br. 03/L- 006 O PARNIČNOM POSTUPKU
[Proglašen u Službenom listu 20. septembra 2008. godine]**

**Član 221
(bez naslova)**

Zakasnelu, nepotpunu i nedozvoljivu reviziju rešenjem odbacuje revizioni sud, ukoliko jednu takvu stvar nije učinio prvostepeni sud u okviru njenih ovlašćenja (član 218 ovog zakona).

ZAKON O EKSPROPRIJACIJI

(Službeni list SAPK-a br. 21/78)

**Član 52
(bez naslova)**

Ako se sporazum o naknadi u celini ne postigne u roku od tri meseca od dana pravosnažnosti rešenja o eksproprijaciji, opštinska uprava dostaviće pravosnažno rešenje o eksproprijaciji sa svim spisima nadležnom opštinskom sudu radi određivanja naknade.

Organ opštinske uprave može i pre isteka roka iz stava 1. ovog člana rešenje o eksproprijaciji dostaviti sudu u konačnoj formi sa aktima ako je jasno da do dogovora o naknadi neće biti postignuto rešenje.

Ako opštinska uprava ne postupi po odredbi stava 1. ovog člana, raniji sopstvenik i korisnik eksproprijacije mogu se neposredno obratiti sudu radi određivanja naknade.

**Član 2b Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji,
Službeni list SAPK-a br. 46/86 od 22. novembra 1986. godine**

Sporazum o naknadi eksproprisane nepokretnosti zaključuje se pred opštinskim organom uprave nadležnim za imovinsko-pravne poslove.

Ako se ne postigne sporazum o naknadi, sudija utvrđuje naknadu u vanparničnom postupku.

Postupak određivanja naknade za eksproprisano imovinu je hitan.

Protiv pravosnažnog rešenja o određivanju naknade nije dozvoljena revizija.

**Član 13. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji,
Službeni list SAPK-a br. 46/86 od 22. novembra 1986. godine kojim je
izmenjen član 28**

[...]

2) "tržišna cena eksproprisanog poljoprivrednog zemljišta utvrđuje se na osnovu podataka o prometnoj vrednosti koju daje služba socijalnog dohotka i podataka o visini iz sporazuma koji su postignuti za utvrđivanje pravične naknade za eksproprisano zemljište na toj strani".

**Član 24. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji,
Službeni list SAPK-a br. 46/86 od 22. novembra 1986. godine, kojim je
izmenjen stav 3 člana 52**

Ako organ opštinske uprave nadležan za imovinsko-pravne poslove ne postupi po odredbi iz stava 1. ovog člana, vlasnik i raniji korisnik eksproprijacije može se neposredno obratiti sudu za utvrđivanje naknade.

**ZAKON O OBLIGACIONIM ODNOSIMA SFRJ-a (PROGLAŠEN 30.
MARTA 1978. GODINE)**

Odsek 2

VREME POTREBNO ZA ZASTARELOSTI

Opšti rok zastarelosti

**Član 371
(bez naslova)**

Potraživanja zastarevaju za pet godina, ako zakonom nije određen neki drugi rok zastarelosti.

**Potraživanja utvrđena pred sudom ili
drugim nadležnim organima**

**Član 379
(bez naslova)**

Sva potraživanja koja su utvrđena pravosnažnom sudskom odlukom ili odlukom drugog nadležnog organa, ili poravnanjem pred sudom ili drugim nadležnim organom, zastarevaju za deset godina, pa i ona za koja zakon inače predviđa kraći rok zastarelosti. Međutim, sva povremena potraživanja koji proističu iz takvih odluka ili poravnanja i dospevaju ubuduće, zastarevaju u roku predviđenom za zastarelost povremenih potraživanja.

Ocena prihvatljivosti zahteva

69. Sud prvo razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovníkom.
70. Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. Ustava, koji propisuju:

“(1) Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

(7) Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

71. Sud se dalje poziva na članove 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

Član 47 [Individualni zahtevi]

*“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.
2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.*

Član 48 [Tačnost podneska]

Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori.

Član 49 [Rokovi]

Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku.[...]

72. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud smatra da je podnosilac zahteva: ovlašćena strana; da osporava rešenje Vrhovnog suda [Rev. br. 383/2021] od 22. septembra 2021. godine; da je naglasio osnovna prava i slobode za koje navodi da su mu povređene; da je iscrpeo sva pravna sredstva propisana zakonom i da je podneo zahtev u zakonom određenom roku.
73. Sud takođe utvrđuje da zahtev podnosioca ispunjava uslove prihvatljivosti propisane stavom (1) pravila 39 (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovníka. Isti ne može da se proglasi neprihvatljivim na osnovu uslova propisanih u stavu (3) pravila 39 Poslovníka.
74. Pored toga i konačno, Sud ocenjuje da ovaj zahtev nije očigledno neosnovan kao što je propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovníka i stoga ga treba proglasiti prihvatljivim i razmotriti njegov meritum.

Meritum zahteva

75. Sud podseća da su okolnosti konkretnog slučaja povezane sa tim da je dana 29. juna 1995. godine, Skupština opštine Gnjilane donela odluku o eksproprijaciji sa pravom na naknadu nepokretnosti u površini od 1648 m². Ova nepokretnost je eksproprišana za izgradnju kružnog puta u opštini Gnjilane. Iz spisa predmeta proizilazi da je deo ove nepokretnosti, odnosno 328 m², bio u posedu pravnog prethodnika podnosioca zahteva S.E. Podnosilac zahteva je 2008. godine u vanparničnom postupku pred Osnovnim sudom tražio naknadu za eksproprijaciju nepokretnosti. U međuvremenu, prekinut je vanparnični postupak i u parničnom postupku Osnovni sud je presudom [C. br. 11/2009] od 25. februara 2013. godine potvrdio pravo svojine na ime podnosioca zahteva. Shodno tome, Osnovni sud je u ponovo pokrenutom vanparničnom postupku rešenjem [N. br. 109/2008] od 11. marta 2014. godine odredio naknadu za već eksproprišanu nepokretnost na ime podnosioca zahteva u iznosu od 29.520,00 evra. Kao rezultat žalbe opštine Gnjilane u svojstvu protivpredlagača na rešenje Osnovnog suda u Apelacionom sudu, poslednji navedeni je rešenjem [Ac. br. 1715/2014] od 5. januara 2015. godine odbio žalbu opštine Gnjilane i potvrdio rešenje Osnovnog suda. Protiv rešenja Osnovnog i Apelacionog suda, opština Gnjilane je podnela reviziju Vrhovnom sudu, a poslednje navedeni je rešenjem [Rev. br. 73/2015] od 20. aprila 2015. godine usvojio reviziju opštine Gnjilane kao osnovanu i ukinuo gore navedena rešenja Osnovnog i Apelacionog suda, vraćajući predmet Osnovnom sudu na ponovno odlučivanje. Vrhovni sud je svojim rešenjem utvrdio da pitanje određivanja visine naknade nije urađeno u skladu sa stavom 2, člana 13. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji i kao rezultat toga tražio je od Osnovnog suda (i) da izvede dokaze sa istim veštacima i finansijskim veštakom utvrdi tržišnu cenu eksproprišanog zemljišta u skladu sa članom 13, stav 2 Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji, i (ii) utvrdi činjenicu ko je poslednji korisnik eksproprišane parcele i na osnovu toga utvrdi pasivni legitimitet strane u postupku. Shodno tome, Osnovni sud je u postupku ponovnog odlučivanja rešenjem [Cn. br. 119/2015] od 24. februara 2017. godine delimično usvojio predlog podnosioca zahteva za naknadu eksproprišane nepokretnosti i shodno tome odredio vrednost naknade podnosiocu zahteva. Ovo poslednje rešenje Osnovnog suda je potvrđeno i rešenjem [Ac. br. 4784/17] od 24. maja 2021. godine Apelacionog suda. Protiv ova dva poslednja rešenja, odnosno Osnovnog suda i Apelacionog suda, opština Gnjilane je podnela reviziju Vrhovnom sudu. Vrhovni sud je 22. septembra 2021. godine rešenjem [Rev. br. 382/2021]: (i) usvojio reviziju opštine Gnjilane, (ii) preinačio rešenje Osnovnog suda i rešenje Apelacionog suda, i (iii) odbio predlog podnosioca zahteva za naknadu eksproprišane nepokretnosti. Vrhovni sud je svoju odluku o ukidanju dva rešenja Osnovnog suda i Apelacionog suda zasnovao na činjenici da je zahtev podnosioca za naknadu za eksproprišanu nepokretnost zastareo. Ovaj zaključak je podržao i Vrhovni sud primenom odredaba ZOO-a.
76. Sud podseća da je predmet ocene zahteva podnosioca rešenje [Rev. br. 382/2021] od 22. septembra 2021. godine Vrhovnog suda, koje je doneto u vanparničnom postupku, koji je pokrenut 2008. godine podnošenjem njegovog zahteva za naknadu, kao rezultat eksproprišane nepokretnosti.
77. Podnosilac zahteva osporava zaključak Vrhovnog suda dat u rešenju, navodeći povredu (i) člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a i (ii) člana 46. Ustava.
78. Prvo, u pogledu njegovog navoda o povredi prava na pravično i nepristrasno suđenje, zagarantovanog članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, podnosilac je u svom zahtevu naglasio da na osnovu Zakona o eksproprijaciji revizija protiv presuda Osnovnog suda i Apelacionog suda nije bila dozvoljena.

79. Iz navedenih tvrdnji, u smislu njegovog prava na pravično i nepristrasno suđenje, zagaranovanog članom 31. Ustava, u vezi sa članom 6. EKLJP-a, proizilazi da podnosilac zahteva suštinski navodi da je u konkretnom slučaju primenljivi zakon bio Zakon o eksproprijaciji [izmenjen i dopunjen, Službeni glasnik SAPK-a br. 46/86] i na osnovu člana 2b ovog zakona „*protiv pravosnažnog rešenja o određivanju naknade revizija nije dozvoljena.*“ Nakon toga, podnosilac zahteva precizira da je primenljivi zakon u okolnostima njegovog slučaja Zakon o eksproprijaciji, prema kojem zakonu revizija u njegovom slučaju nije dozvoljena. Iz ovoga proizilazi da navod podnosioca zahteva, u smislu člana 31. Ustava, u vezi sa članom 6. EKLJP-a pokreće slučaj pri sudu zasnovanog na zakonu.
80. Drugo, što se tiče prava na imovinu, podnosilac zahteva ističe da mu je usled odbijanja zahteva za naknadu, od strane Vrhovnog suda, povređeno pravo na imovinu zagaranovano članom 46. Ustava. Nadalje, Sud ističe da podnosilac zahteva u svom zahtevu precizira da je na osnovu člana 2b gore navedenog Zakona o eksproprijaciji postupak za utvrđivanje naknade za ekspropriisanu nepokretnost hitan. S tim u vezi, Sud će ispitati i oceniti njegov zahtev za povredu prava svojine u kontekstu stava 3. člana 46. Ustava.
81. Stoga i u daljem tekstu, Sud će razmotriti navode podnosioca zahteva sa (i) stanovišta prava na zakonom ustanovljeni sud kao sastavni deo prava zagaranovanih članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, (ii) kao i njegovog prava za nadoknadu ekspropriisane nepokretnosti, kao sastavni deo garancije, utvrđene u članu 46. Ustava, u vezi sa Protokolom br. 1. EKLJP-a, primenjujući i načela postavljena u sudskoj praksi ESLJP-a, pri čemu je Sud u skladu sa članom 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava obavezan na sledeće: *“Osnovna prava i slobode zagaranovana ovim Ustavom tumače u saglasnosti sa sudskom odlukom Evropskog suda za ljudska prava”*.

I. Što se tiče navoda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a

82. U smislu tvrdnje podnosioca zahteva da revizija u postupku koji je razvijen u vezi sa zahtevom za naknadu njegove eksproprijacije nije bila dozvoljena, Sud će ovaj navod razmotriti i oceniti u smislu prava na zakonom ustanovljenog suda, odnosno razmotriće da li je Vrhovni sud u skladu sa važećim zakonom bio nadležan da odlučuje u postupku revizije.
83. U tom smislu, Sud će prvo razraditi opšta načela u vezi sa pravom na zakonom ustanovljeni sud, zagaranovanog članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, u meri u kojoj su relevantna u okolnostima konkretnog slučaja, da bi nastavio sa primenom ovih opštih načela u okolnostima konkretnog slučaja.

A. Opšta načela u vezi sa pravom na „zakonom ustanovljeni sud“ zagaranovanim članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a i relevantna sudska praksa

84. Na osnovu gore navedenog i u cilju razmatranja zahteva podnosioca u pogledu njegovog prava na zakonom ustanovljeni sud, kao rezultat nepostojanja nadležnosti Vrhovnog suda da odlučuje o reviziji, kao što je propisano članom 2b Zakona o eksproprijaciji, Sud se prvo poziva na opšta načela utvrđena kroz sudsku praksu ESLJP-a.
85. Kroz predmet [*Guðmundur Andri Ástráðsson protiv Islanda*](#) [br. 26374/18, presuda od 1. decembra 2020. godine], ESLJP je dalje razradio opšta načela prava na zakonom ustanovljeni sud, utvrđena kroz njegovu raniju sudsku praksu.

86. ESLJP je u principu utvrdio da „[...] sud u materijalnom smislu karakteriše njegova sudska funkcija, odnosno odlučivanje u predmetima iz svoje nadležnosti na osnovu proceduralnih pravila i njihovo sprovođenje na način koji je propisan zakonom“ (vidi, predmet ESLJP-a [Coëme i drugi protiv Belgije](#), br. 32492/96 i četiri druga predmeta, presuda od 22. juna 2000. godine, stav 99.).
87. U tom smislu, ESLJP je ocenio da prema članu 6, stav 1 EKLJP-a, sud uvek mora biti „ustanovljen zakonom“ i prema njemu ovaj izraz odražava načelo vladavine prava, koje je sastavni deo sistema zaštite definisanog EKLJP-a i njenim protokolima (vidi, predmete ESLJP-a: [DMD Group, A.S. protiv Slovačke](#), br. 19334/03, presuda od 5. oktobra 2010. godine, stav 58. i [Richert protiv Poljske](#), br. 54809/08, presuda od 25. oktobra 2011. godine, stav 41.).
88. Rekavši to, ESLJP je takođe precizirao da ako sud nije ustanovljen u skladu sa namerom zakonodavca, njemu će nužno nedostajati legitimitet koji je potreban u demokratskom društvu za rešavanje sporova (vidi, predmet ESLJP-a: [Lavents protiv Letonije](#), br. 58442/00, presuda od 28. februara 2003. godine, stav 114.).
89. Prema sudskoj praksi ESLJP-a, pod „Zakonom“, u smislu člana 6, stav 1 EKLJP-a, podrazumeva se ne samo zakonodavstvo o osnivanju i ovlašćenjima pravosudnih organa, već i svaka odredba domaćeg zakonodavstva, koja bi, ako se povredi, učinilo učešće jednog ili više sudija u razmatranju predmeta neregularnim. Drugim rečima, izraz „zakonom ustanovljenog“ uključuje ne samo pravni osnov za samo postojanje „suda“ već i poštovanje suda posebnih pravila na osnovu kojih se njime upravlja (vidi, predmet ESLJP-a [DMD Group, A.S. protiv Slovačke](#), gore citiran, stav 59. i [Sokurenko i Strygun protiv Ukrajine](#), br. 29458/04 i br. 29465/04, presuda od 20. jula 2006. godine, stav 24.).
90. ESLJP je u predmetu *Guðmundur Andri Ástráðsson protiv Islanda*, pored afirmacije utvrđenih načela u vezi sa pravom na „zakonom ustanovljeni“ sud koje je ovaj sud prethodno ustanovio, takođe naglasio da se pravo na zakonom ustanovljeni sud povezuje i sa načelom nezavisnosti i nepristrasnosti suda (vidi stavove 231-234 presude u ovom slučaju). ESLJP je dalje smatrao da je neophodno uspostaviti test praga sa tri (3) koraka (*threshold test*) ili kriterijuma kako bi se utvrdilo da li je u okolnostima konkretnog slučaja povređeno pravo na zakonom ustanovljeni sud kao što je propisano članom 6, stav 1 EKLJP-a. Nakon toga, u istom predmetu, ESLJP je naglasio da se pravo na pravično i nepristrasno suđenje zagantovano članom 6. EKLJP-a mora tumačiti u smislu preambule EKLJP-a, koja u svom relevantnom delu proglašava da je vladavina prava deo zajedničkog nasleđa strana potpisnica. Shodno tome, prema ESLJP-u pravo na zakonom ustanovljeni sud je odraz ovog načela vladavine prava i, kao takvo, igra važnu ulogu u očuvanju podele vlasti i nezavisnosti i legitimiteta sudstva kako se zahteva u demokratskom društvu (stav 238 presude u predmetu *Guðmundur Andri Ástráðsson protiv Islanda*). Test koji je Veliko veće ESLJP-a primenilo u ovom slučaju uključivao je: (i) da li je postojala očigledna povreda lokalnog zakona (vidi stavove 244-245 presude); (ii) da li se predmetna povreda mora oceniti u smislu cilja i svrhe kriterijuma „zakonom ustanovljenog suda“, posebno da bi se obezbedila sposobnost pravosuđa da obavlja svoje dužnosti bez nezakonitog uplitanja kako bi se očuvala vladavina prava i podela vlasti (vidi stavove 246-247 presude); i (iii) da li je povreda lokalnog zakona stvorila takve posledice koje su dovele do povrede prava zakonom ustanovljenog suda kao što je definisano članom 6, stav 1 EKLJP-a (vidi stavove 248-252 presude).
- (i) *Relevantna sudska praksa ESLJP-a*
91. Prema sudskoj praksi ESLJP-a, Sud primećuje da je navod o neusaglašenosti sa pravom na „zakonom ustanovljeni sud“ razmatran i ocenjen u različitim kontekstima, kako u

građanskom tako i u krivičnom aspektu člana 6, stav 1. EKLJP-a, uključujući, ali ne ograničavajući se na sledeće:

- (i) Kada je sud odlučio van svoje nadležnosti (vidi, predmete *Coëme i drugi protiv Belgije*, gore citiran, stavovi 107-109 i *Sokurenko i Strygun protiv Ukrajine*, gore citiran, stavovi 26-28);
- (ii) Kada je predmet dodeljen ili ponovo dodeljen određenom sudiji ili sudu (vidi, predmet *DMD Group AS protiv Slovačke*, gore citiran, stavovi 62-72; i predmet *Richert protiv Poljske*, gore citiran, stavovi 41-57);
- (iii) U slučaju zamene sudije bez pružanja relevantnog obrazloženja kako to zahteva domaći zakon (vidi, predmet *Kontalexis protiv Grčke*, br. 59000/08, presuda od 28. novembra 2011. godine, stavovi 42-44);
- (iv) U slučaju prećutnog obnavljanja mandata sudije na neodređeni period nakon isteka njegovog mandata i do ponovnog imenovanja (vidi, predmet *Guroy protiv Moldavije*, br. 36455/02, presuda od 11. oktobra 2006. godine, stav 37);
- (v) U slučaju suđenja pred sudom čiji su članovi po zakonu bili diskvalifikovani da učestvuju u suđenju (vidi, predmet *Lavents protiv Letonije*, gore citiran, stavovi 114-115);
- (vi) U slučaju donošenja presude od strane veća sudija koje se sastojalo od manjeg broja članova od onog koji je zakonom propisan (vidi, predmet *Momčilović protiv Srbije*, zahtev br. 23103/07, presuda od 2. aprila 2019. godine, stav 32).

- 92. Sud će se dalje, uzimajući u obzir činjenicu da je navod podnosioca zahteva povezan sa jurisdikcijom ili nadležnošću Suda da odlučuje u reviziji, pozvati na slučaj *Sokurenko i Strygun protiv Ukrajine*, koji se odnosi na slučaj kada su sudovi odlučili van svoje nadležnosti ili jurisdikcije propisane zakonom.
- 93. U predmetu *Sokurenko i Strygun protiv Ukrajine*, čije su se okolnosti odnosile na činjenicu da su podnosioci zahteva navodili da Vrhovni sud Ukrajine nije bio nadležan da potvrdi odluku Višeg privrednog suda, pošto prema Zakoniku o privrednom postupku, ovaj sud nakon ukidanja odluka Višeg privrednog suda, može vratiti predmet na ponovno odlučivanje ili ukinuti sve postupke. Prema ESLJP-u, nije postojala nijedna druga odredba koja bi proširila nadležnost Vrhovnog suda da donese takvu odluku. ESLJP je dalje naglasio da u vezi sa ovim predmetima, Vrhovni sud nije naveo nikakav razlog za donošenje odluke, prekoračujući svoju nadležnost, što je rezultiralo namernom povredom Zakonika o privrednom postupku i stvaranjem prakse u Vrhovnom sudu Ukrajine. Konačno, ESLJP je utvrdio da zbog toga što je Vrhovni sud prekoračio granice svoje nadležnosti, jasno definisane Zakonikom o privrednom postupku, ovaj sud se ne može smatrati „zakonom ustanovljenim sudom“ u smislu člana 6, stav 1 EKLJP-a.
- 94. Sud se takođe poziva na predmete *Verita S protiv Ukrajine* br. 39157/02, presuda od 13. novembra 2008. godine; *Bazalt Impeks, TOV protiv Ukrajine*, br. 39051/07, presuda od 1. decembra 2011. godine i *AVIAKOMPANIYA A.T.I, ZAT protiv Ukrajine* br. 1006/07, presuda od 5. oktobra 2017. godine, kojim je ocenio da su činjenične i pravne okolnosti bile iste kao u predmetu *Sokurenko i Strygun*, te je stoga utvrdio povredu člana 6. EKLJP-a kao rezultat povrede prava na zakonom ustanovljeni sud.

(ii) *Sudska praksa Ustavnog suda*

- 95. Sud je, kao što je i gore navedeno, primenio gore navedena načela uspostavljena kroz sudsku praksu ESLJP-a i u svojoj sudskoj praksi (vidi, između ostalog, slučaj: KI156/20, podnosilac zahteva: *Raiffeisen Bank J.S.C.*, presuda od 3. marta 2022. godine, i KI14/22, podnositeljka zahteva: *Shpresa Gërvalla*, presuda od 23. februara 2023. godine).

96. Sud se prethodno pozvao i na svoju presudu u slučaju [KI93/16](#) [podnosilac zahteva: *Maliq Maliqi i Skender Maliqi*, presuda od 31. marta 2017. godine], u kojoj je pitanje ne dozvoljavanja revizije u okolnostima slučaja podnosioca zahteva razmotrio u smislu opštih načela koja se odnose na očigledno proizvoljnu primenu i sprovođenje zakona.
97. Sud ističe da se okolnosti slučaja KI93/16 odnose na činjenicu da je 2004. godine doneta odluka o eksproprijaciji nepokretnosti pretka podnosioca zahteva kako bi se osiguralo zemljište za Međunarodni aerodrom u Prištini. U 2006. godini, podnosioci zahteva su Opštinskom sudu u Prištini podneli zahtev protiv Međunarodnog aerodroma u Prištini "A.D. Slatina" (u daljem tekstu: A.D. „Slatina”), za novčanu naknadu za eksproprisanu nepokretnost. Kao rezultat njihovog zahteva, Opštinski sud je odredio naknadu na ime eksproprijacije. Tokom sprovedenog sudskog postupka, primenjiv zakon je bio Zakon o eksproprijaciji (Službeni list SAPK-a br. 46/86). Opštinski sud je odredio iznos koji treba da se isplati. Kao rezultat žalbe protivpredlagača, stvar je vraćena Opštinskom sudu na ponovno suđenje. Međutim, Opštinski sud je u postupku ponovnog suđenja, rešenjem od 28. oktobra 2008. godine, ponovo usvojio zahtev podnosioca za naknadu eksproprisanane imovine, određujući i iznos naknade. Ta odluka Opštinskog suda je potvrđena i rešenjem Okružnog suda. Kao rezultat ove poslednje odluke, protivpredlagač [A.D. „Slatina”] je podneo reviziju Vrhovnom sudu. Vrhovni sud je rešenjem [Rev. br. 321/2012], usvojio, kao osnovanu, reviziju A.D. „Slatina” i ukinuo rešenja Okružnog sudai Opštinskog suda, vraćajući stvar prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Vrhovni sud je istakao da je primenjiv zakon, Zakon o eksproprijaciji i primenjujući član 13 ovog zakona, stvar je vratio na ponovno suđenje. T okom sprovođenja postupka u Osnovnom sudu u ponovljenom suđenju, podnosioci zahteva su saznali za postojanje rešenja Vrhovnog suda. Pored toga, Osnovni sud je *sine die* obustavio razmatranje slučaja očekujući dodatne informacije od A.D. „Slatina”. Shodno tome, 16. juna 2016. godine, podnosioci su podneli zahtev Sudu, osporavajući, između ostalog, da revizija u Vrhovnom sudu u njihovom slučaju nije bila dozvoljena.
98. U svojoj presudi u slučaju KI93/16, Sud je ocenio: „[...] osporena presuda Vrhovnog suda ne samo što nije uzela u obzir to što je „postupak određivanja naknade za eksproprisanu nepokretnu imovinu hitan“ nego se uglavnom nije obratila pažnja na činjenicu da „revizija nije dozvoljena protiv konačne odluke za određivanje naknade”. Sud je dalje takođe ocenio: „Zakon o eksproprijaciji nije ni nejasan niti dvosmislen u pogledu revizije, naprotiv, Zakon o eksproprijaciji specifično, jasno i direktno navodi da pravno sredstvo revizija nije dozvoljena protiv pravosnažnih odluka o utvrđivanju naknade za eksproprisanu nepokretnost. Dakle, Vrhovni sud uopšte ne može da prihvati i da razmatra takvu reviziju. Sud primećuje daje Vrhovni sud bio upoznat sa odredbama Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji (Službeni list SAPK br. 46/86) kada je ukazao na „službu društvenih prihoda“ u slučajevima utvrđivanja naknade za eksproprisanu poljoprivredno zemljište. Međutim, Vrhovni sud nije dao nikakvo objašnjenje zašto je primenio jedan član tog Zakona, dok je zanemario drugi član ovog zakona koji je isključio njegovu nadležnost, niti je objasnio zašto je prihvatio reviziju koja nije dozvoljena istim zakonom”.
99. Kao rezultat i u sprovođenju presude Suda, Vrhovni sud je u konkretnom slučaju rešenjem [Rev. br. 20/2018] od 22. februara 2018. godine takođe odbacio reviziju protivpredlagača [Aerodroma Priština] kao nedozvoljenu, na osnovu člana 2b gore navedenog Zakona o eksproprijaciji. Vrhovni sud je tim rešenjem utvrdio: “U ovoj pravnoj situaciji i uzimajući u obzir činjenicu da je prema odredbama člana 2b, (st. tri i četiri) Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji, SL SAPK br. 46/86, propisano da je: “Postupak određivanja naknade za eksproprisanu imovinu hitan“ i da “Protiv pravosnažnog rešenja o određivanju naknade nije dozvoljena revizija”, prema gore navedenoj zakonskoj odredbi, u odnosu na konkretan sudsko-parnični predmet, proizilazi da u postupku za utvrđivanje naknade za eksproprisanu imovinu revizija nije

dozvoljena. Dakle, pošto nižestepeni sud nije postupio u skladu sa članom 218. ZPP-a, da odbije reviziju kao nedozvoljenu, Vrhovni sud Kosova je, primenom člana 221. ZPP-a, trebao istu da odbije, kao nedozvoljenu”.

B. Primena gore navedenih načela u okolnostima konkretnog slučaja

100. Sud podseća da je rešenje Vrhovnog suda koje osporava podnosilac zahteva doneto u vanparničnom postupku kao rezultat revizije koju je podnela opština Gnjilane u svojstvu protivpredlagača.
101. Sud u nastavku ističe da je revizija podneta protiv rešenja Osnovnog suda i Apelacionog suda kojima je u postupku ponovnog odlučivanja utvrđen i potvrđen iznos naknade za eksproprijaciju nepokretnosti podnosioca zahteva.
102. Sud podseća da podnosilac zahteva precizira da na osnovu člana 2b Zakona o eksproprijaciji, kao primenljivi zakon u okolnostima njegovog slučaja nije dozvoljena revizija protiv rešenja Osnovnog suda i Apelacionog suda, preko kojih je utvrđen iznos naknade za eksproprijaciju..
103. U smislu ove tvrdnje, Sud ističe da su redovni sudovi, uključujući i sam Vrhovni sud, u vanparničnom postupku koji je pokrenuo podnosilac zahteva, primenili odredbe Zakona o eksproprijaciji [izmenjenog i dopunjenog, Službeni list SAPK 46/86].
104. Rekavši to, uzimajući u obzir činjenicu da je postupak zahteva za naknadu ekspropisane imovine sproveden u vanparničnom postupku, Sud se takođe poziva na član 27. [Pobijanje rešenja revizijom] Zakona o vanparničnom postupku, koji propisuje:

“27.1 U vanparničnom postupku u kome se odlučuje o statusnim stanarskim pitanjima i u vezi sa nadoknadom ekspropisane nepokretnosti, može da se koristi revizija protiv drugostepenog rešenja koje je postalo pravosnažno”.

27.2 U pravnim stvarima navedenim u stavu 1 ovog člana dozvoljena je revizija pod uslovima određenih Zakonom o parničnom postupku, ako zakonom nije predviđeno drugačije”.
105. U tom smislu, Sud ističe stav 2 člana 27. Zakona o vanparničnom postupku, koji propisuje da je dozvoljena revizija pod uslovima određenih Zakonom o parničnom postupku, ako zakonom nije predviđeno drugačije. S tim u vezi, Sud smatra da je primenjiv zakon u okolnostima podnosioca zahteva bio Zakon o eksproprijaciji [izmenjen i dopunjen, Službeni list SAPK-a br. 46/86] i da član 2 b ovog zakona posebno propisuje: *“Protiv pravosnažnog rešenja o određivanju naknade nije dozvoljena revizija”.*
106. Sud će u primeni gore navedenih načela i kriterijuma koji se odnose na pravo na zakonom ustanovljenog suda razmotriti: (i) da li je odlučivanje Vrhovnog suda u reviziji dovelo do očigledne povrede odredaba primenjivog zakona, u okolnostima konkretnog slučaja; (ii) nakon toga, u slučaju da se zaključi da su odredbe zakona povređene, poslednje navedeni se mora oceniti u smislu svrhe kriterijuma „zakonom ustanovljenog suda“; i na kraju (iii) da oceni da li je povreda zakonskih odredbi na snazi u vezi sa dozvoljavanjem revizije ili ne rezultirala povredom prava zakonom ustanovljenog suda, kako je definisano stavom 31. Ustava u vezi sa članom 6, stav 1. EKLJP-a.
107. U smislu gore navedene razrade, Sud ističe da je članom 2b Zakona o eksproprijaciji [Službeni list SAPK 46/86]. određeno da revizija nije dozvoljena protiv pravosnažnih

rešenja o određivanju naknade. U tom smislu, Sud podseća da je rešenjem [Ac. br. 4784/17] od 24. maja 2021. godine Apelacionog suda potvrđeno rešenje [Cn. br. 119/2015] od 24. februara 2017. godine Osnovnog suda, doneto u postupku presuđivanja kojim je utvrđena visina naknade za eksproprijisanu nepokretnost. Rekavši to, Sud smatra da član 2b Zakona o eksproprijaciji nije ni nejasan ni dvosmislen u pogledu nedozvoljavanja revizije u okolnostima podnosioca zahteva.

108. Na osnovu napred navedene ocene, Sud smatra da je osporeno rešenje Vrhovnog suda rezultiralo očiglednom povredom člana 2b Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji [Službeni list SAPK 46/86], kojim je bilo utvrđeno da protiv pravosnažnih odluka o određivanju naknade revizija nije dozvoljena.
109. U smislu tog zaključka, Sud će razmotriti da li ta povreda treba da se oceni u smislu svrhe zakonom ustanovljenog suda. U tom smislu, Sud je, kao što je gore razradio, precizirao da pitanje nadležnosti suda ili dozvoljavanja pravnog sredstva u konkretnom postupku pokreće pitanje zakonom ustanovljenog suda, kao jednog od sastavnih delova prava na pravično i nepristrasno suđenje. Pored toga, pitanje da li je revizija bila ili nije bila dozvoljena u okolnostima konkretnog slučaja pokreće pitanje načela pravne sigurnosti, kao jedne od glavnih komponenti vladavine prava u demokratskom društvu.
110. Nakon toga, Sud podseća da podnosilac zahteva, nakon što je protivpredlagač podneo reviziju Vrhovnom sudu, u svom odgovoru na ovu reviziju, nije pokrenuo pitanje nedozvoljavanja revizije. Podnosilac zahteva to obrazlaže precizirajući da: *„U odgovoru na reviziju, koji je podneo protivpredlagač, u konkretnom slučaju, uopšte se nisam pozvao na gore pomenute zakonske odredbe koje zabranjuju ostvarivanje prava na reviziju, uzimajući u obzir praksu [Vrhovnog suda] za takve slučajeve, međutim, to ni na koji način ne opravdava i ne legitimise rešenje Rev. br. 382/2021 od 22.09.2021. godine koje je doneo [Vrhovni sud] kada je usvojio reviziju protivpredlagača i uskratio pravo svojine predlagaču na eksproprijisanu imovinu [nepokretnost]”*.
111. Međutim, Sud, na osnovu činjenice da pitanje da li je revizija dozvoljena ili ne pokreće pitanje prava za zakonom ustanovljenog suda, smatra da je bilo u nadležnosti samog Vrhovnog suda da se izjasni o nenadležnosti da odluči o reviziji, te samim tim taj teret ne pada na podnosioca zahteva. Sud takođe podržava ovu ocenu na članu 221. ZPP-a, kojim se utvrđuje: *„Zakasnelu, nepotpunu i nedozvoljivu reviziju rešenjem odbacuje revizioni sud, ukoliko jednu takvu stvar nije učinio prvostepeni sud u okviru njenih ovlašćenja (član 218 ovog zakona)”*.
112. Na kraju, Sud smatra da se povreda člana 2b Zakona o izmeni i dopuni Zakona o eksproprijaciji [Službeni list SAPK 46/86] direktno povezuje sa nedostatkom nadležnosti ili jurisdikcije Vrhovnog suda da odluči o reviziji, što je rezultiralo povredom prava podnosioca zahteva na zakonom ustanovljen sud.
113. Shodno tome, Vrhovni sud se u nedostatku nadležnosti da odlučuje u ovoj stvari ne može se smatrati zakonom ustanovljenim sudom u smislu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a. Sledstveno tome, Sud zaključuje da osporeno rešenje Suda nije u saglasnosti sa članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP.
114. Pored toga, Sud podseća da je podnosilac u svom zahtevu takođe naveo i povredu člana 46. [Zaštita imovine] Ustava. Što se tiče ovog navoda, Sud će nastaviti sa razmatranjem ovog navoda pozivajući se na opšta načela ustanovljena kroz sudsku praksu ESLJP-a i Suda, da bi ista primenio u okolnostima konkretnog slučaja.

II. Što se tiče prava na imovinu

115. Sud najpre ističe da će tužbeni navod podnosioca zahteva za povredu njegovog prava na imovinu, zagaranovanog u članu 46. Ustava, razmotriti i oceniti u kontekstu garancija utvrđenih Ustavom i zakonom, koje garantuju vođenje hitnog i adekvatnog postupka u slučaju eksproprijacije imovine. Rekavši to, u tretiranju navoda podnosioca zahteva, Sud će se pozivati na garancije utvrđene članom 46. Ustava, u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a, kao i načela utvrđena kroz relevantnu sudsku praksu EKLJP-a kako bi se nastavilo sa primenom ovih načela u okolnostima konkretnog slučaja.

Član 46. Ustava

116. Što se tiče prava zagaranovanih i zaštićenih članom 46. Ustava, Sud prvo ocenjuje da pravo na imovinu iz stava 1. člana 46. Ustava garantuje pravo na posedovanje imovine; stav 2. člana 46. Ustava propisuje način korišćenja imovine, jasno precizirajući da je njeno korišćenje uređeno zakonom i u skladu sa javnim interesom.
117. Sud takođe podseća da stav 3 člana 46. [Zaštita imovine] Ustava, propisuje:

„Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se ekspropriše“.

Član 1. Protokola br. 1 EKLJP-a

118. Sud, u nastavku, ističe da je član 1. Protokola br. 1 EKLJP-a predviđa da:

„Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.“

Relevantna sudska praksa ESLJP-a

119. Što se tiče prava zagaranovanih i zaštićenih članom 1 Protokola br. 1 EKLJP-a, Sud primećuje da je ESLJP utvrdio da se imovinska prava sastoje od tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je definisano u prvoj rečenici prvog stava i koje je opšte prirode, formuliše načelo mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo u drugoj rečenici istog stava uključuje lišavanje imovine i podvrgava ga određenim uslovima. Treće pravilo koje je uključeno u drugom stavu ovog člana priznaje državama, između ostalog, pravo da kontrolišu upotrebu imovine u skladu sa opštim interesom, primenom zakona koji smatraju potrebnim u tu svrhu (vidi, predmet ESLJP-a: *Sporrong i Lönnrot protiv Švedske*, br. 7151/75 i 7152/75, presuda od 23. septembra 1982. godine, stav 61; i slučaj Suda [KI86/18](#), podnositeljka zahteva: *Slavica Đorđević*, presuda od 3. februara 2021. godine, stav 140.).
120. U kontekstu prava na naknadu usled eksproprijacije, sudska praksa ESLJP-a je utvrdila da su ove okolnosti povezane sa stavom 1, Protokola br. 1. EKLJP-a koji definiše načelo mirnog uživanja imovine u opštim crtama (vidi u ovom kontekstu i predmet: [Almeida Garret, Mascarenhas Falcao i drugi protiv Portugalije](#), br. 29813/96 i 30229/96, presuda od 11. januara 2000. godine, stavovi 43 i 48, i predmet: [Yagtzilar i drugi protiv Grčke](#), br. 41727/98, presuda od 6. decembra 2001. godine, stav 37.).

121. U slučaju *Yagtzilar i drugi protiv Grčke*, ESLJP je ocenio da: „[...] mešanje u mirno uživanje imovine mora rezultirati pravičnom ravnotežom između zahteva opštih interesa zajednice i zahteva zaštite osnovnih prava pojedinca [vidi i druge reference korišćene u ovom predmetu, odnosno predmet *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske*, gore citiran, stav 69]. [...] Uslovi nadoknade prema relevantnom zakonodavstvu su suštinski za ocenu da li sporna radnja poštuje traženu pravičnu ravnotežu a, posebno, da li nameće nesrazmeran teret podnosiocima zahteva“ [stav 40. presude u predmetu *Yagtzilar i drugi protiv Grčke*].
122. Shodno tome, ESLJP je u ovom slučaju zaključio da je nedostatak naknade za eksproprijaciju u slučaju podnosilaca zahteva narušio, na njihovu štetu, pravičnu ravnotežu između zaštite imovine i zahteva opšteg interesa [stav 42 presude u predmetu *Yagtzilar i drugi protiv Grčke*].

Sudska praksa Suda

123. Sud je slično tome i u slučaju KI93/16, u okviru razmatranja navoda podnosilaca zahteva o povredi člana 46. Ustava ocenio i shodno tome utvrdio:

„Stoga, Sud smatra da je prethodna odluka Okružnog suda [Odluka Ac. br. 398/2009] od 17. jula 2012. godine o određivanju iznosa za plaćanje kao naknada za eksproprijaciju njihove imovine postala pravosnažna i obavezujuća i kao takva res judicata, jer nijednim pravnim sredstvom nije bilo zakonski dozvoljeno da se ospori ta odluka (stav 94) [...] Sud primećuje da do sada nikakva naknada nije isplaćena podnosiocima za eksproprijaciju imovine od 1. juna 2004. godine (stav 96) [...] Stoga, Sud smatra da se takvo odlaganje, bez isplate naknade za eksproprijaciju, ne može smatrati u saglasnosti sa uslovom „neposredne i adekvatne“ u smislu člana 46. (3) Ustava (stav 97 rešenja u slučaju KI93/26)“.

124. Shodno tome, Sud je u ovom slučaju utvrdio da su podnosioci zahteva nepravredno lišeni svoje imovine zbog kašnjenja u davanju neposredne i odgovarajuće naknade za eksproprijaciju njihove imovine i zaključio da je njihovo pravo na mirno uživanje imovine zagarantovano članom 46. Ustava i članom 1 Protokola br. 1 EKLJP-a povređeno (stav 98 rešenja u slučaju KI93/26).

Primena gore navedenih garancija i načela u okolnostima konkretnog slučaja

125. Sud početno ističe da član 2b Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji [Službeni list SAPK-a 46/86] propisuje: *“Postupak određivanja naknade za eksproprijaciju imovine je hitan”*, dok i stav 3, člana 46. Ustava propisuje: *“[...] neposrednu i adekvatnu kompenzaciju”*.
126. Sud, primenjujući garancije sadržane u stavu 3. člana 46. Ustava kao i gore navedena načela, uspostavljena kroz sudsku praksu Suda i ESLJP-a, u okolnostima konkretnog slučaja, ističe da:
- (i) Podnosilac zahteva je pokrenuo postupak za određivanje naknade za eksproprijaciju nepokretnosti 29. decembra 2008. godine;
 - (ii) putem sudske odluke, odnosno rešenja [C. br. 11/2009] od 25. februara 2013. godine, donetog u parničnom postupku, utvrđeno je da je podnosilac zahteva vlasnik eksproprijisane nepokretnosti;
 - (iii) da je Osnovni sud u vanparničnom postupku Rešenjem [N. br. 109/2008] od 11. marta 2014. godine utvrdio da podnosilac zahteva nije dobio naknadu za eksproprijaciju svoje nepokretnosti;

- (iv) da je Osnovni sud rešenjem [Cn. br. 119/2015] od 24. februara 2017. godine, podnosiocu zahteva dosudio naknadu za eksproprijaciju njegove imovine i da je tu odluku Osnovnog suda potvrdio Apelacioni sud rešenjem [Ac. br. 4784/17] od 24. maja 2021. godine. Međutim, kao rezultat osporenog rešenja Vrhovnog suda, ukinuta su rešenja Apelacionog suda i Osnovnog suda o određivanju naknade i shodno tome je odbijen zahtev podnosioca za naknadu eksproprijsane nepokretnosti; i
 - (v) postupak za utvrđivanje naknade za eksproprijaciju njegove nepokretnosti, koji su u vanparničnom postupku pokrenuli redovni sudovi, uključujući i Vrhovni sud, nije tretiran po hitnom postupku kako je utvrđeno stavom 3. člana 46. Ustava i članom 2b Zakona o izmeni i dopuni Zakona o eksproprijaciji [Službeni list SAPK-a 46/86]; i
127. U svetlu navedenog iznad i uzimajući u obzir činjenicu da kao rezultat prolaska značajnog perioda razvoja postupaka u vanparničnom postupku, Sud ocenjuje da je postupak naknade za eksproprijaciju nepokretnosti nije hitno sproveden, prema stavu 3., člana 46. Ustava i članom 2b Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji [Službeni list SAPK-a 46/86], koji je godinama rezultirao odsustvom naknade za eksproprijaciju na štetu podnosioca zahteva, i narušena je pravična ravnoteža između zaštite imovine i zahteva od opšteg interesa.
128. Shodno tome, prema gore navedenom nalazu da postupak koji je razvijen za utvrđivanje naknade za eksproprijaciju nepokretnosti nije razvijen u skladu sa garancijama definisanim u stavu 3. člana 46. Ustava i članu 2b Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji [Službeni list SAPK-a 46/86] kao rezultat kašnjenja u davanju neposredne i adekvatne naknade za eksproprijaciju njegove imovine, podnosiocu zahteva je takođe povređeno i pravo na imovinu..
129. Shodno tome, Sud utvrđuje da je slučaju podnosioca zahteva povređeno njegovo pravo na imovinu, zagarantovano članom 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.7 Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i pravilom 59 (1) Poslovnika o radu, dana 22. maja 2023. godine

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI, jednoglasno, zahtev prihvatljivim;
- II. DA UTVRDI, većinom glasova, da rešenje [Rev. br. 382/2021] od 22. septembra 2021. godine Vrhovnog suda Kosova nije u saglasnosti sa stavom 2. člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa stavom 1. člana 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima;
- III. DA UTVRDI, većinom glasova, da rešenje [Rev. br. 382/2021] od 22. septembra 2021. godine Vrhovnog suda Kosova nije u saglasnosti sa stavom 3. člana 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1. (Zaštita imovine) Protokola br. 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima;
- IV. DA PROGLASI, jednoglasno, ništavim rešenje [Rev. br. 382/2021] od 22. septembra 2021. godine Vrhovnog suda Kosova;
- V. DA UTVRDI, većinom glasova, da je rešenje [Ac. br. 4784/17] od 24. maja 2021. godine Apelacionog suda, konačno i obavezujuće;
- VI. DA DOSTAVI ovu presudu stranama;
- VII. DA UTVRDI da presuda stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu, u skladu sa stavom 5. člana 20. Zakona.

Sudija izvestilac

Bajram Ljatifi

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani